

FAUST RACER

Koen Vergeer

Faust Racer

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Dit boek kwam mede tot stand dankzij een subsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© Koen Vergeer 2016
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Pankra
Omslagillustratie © Luc Crop
Foto auteur © Quintalle Nix

NUR 301

ISBN 978 90 468 2046 9

www.nieuwamsterdam.nl/koenvergeer

Inhoud

La Traviata 7

Giuseppe Campari

De Knoop van Maarsbergen 65

Carel Godin de Beaufort

Faust Racer 113

Jim Clark

Kroniek van een aangekondigde dood 181

François Cevert

Tamburello 237

Ayrton Senna

LA TRAVIATA

Giuseppe Campari (1892-1933)

Eerste akte

De eerste sterren verschijnen boven Milaan. Jano kent ze bij naam. Wonderlijk dat zelfs daar tekeningen staan.

‘De hemelse mechanica, Ferrari. Misschien moet jij die eens leren doorgronden.’

Nergens voor nodig. Mijn sterren zijn hier op aarde, ik heb er mijn handen aan vol.

‘Zijn lot staat niet in de sterren geschreven, Jano. Dat kolossale overgewicht van hem, dat is het probleem. Ik bedoel: jij doet je uiterste best om een auto zo licht mogelijk te maken, en meneer stapt gewoon in met z’n 110 kilo. Dat is niet meer van deze tijd.’

‘Je kent zijn antwoord, Ferrari: bij hem is elke kilo gewicht ook een kilo moed.’

‘Hopeloos ouderwets. Hij zou minder moeten eten. Minder vet. Hij zweet altijd zo. Zijn mecaniciens moeten elke keer diep ademhalen voor ze zich over zijn cockpit buigen. Zodra ik erover begin, wuift hij het weg. Een beetje zanger koestert zijn klankkast, zegt hij dan.’

‘Zingt hij nog steeds?’

Natuurlijk zingt hij nog steeds. Dat houdt nooit op. Dat zit van binnen. Het is de kern van het probleem. Toen ik klein was, wilde ik ook operazanger worden. Dat wil elke Italiaan met een beetje gevoel in zijn donder. Vervolgens wilde ik schrijver worden. Nou ja, dat wil iedereen die het eventjes niet weet. Daarna wilde ik

autocoureur zijn. Dat wil iedere Italiaan met een beetje dadendrang en lef in zijn kont. Pas wanneer je die stadia voorbij bent, begint het echte leven. Ik weet er alles van. Nu ik begin te accepteren dat ik niet voor een bestaan als coureur in de wieg gelegd ben, begin ik te worden wie ik ben. Campari is ergens blijven steken. Hij is altijd een droomkind gebleven. Zijn zusjes schijnen op jonge leeftijd gestorven te zijn, maar daar laat hij nooit iets over los.

‘Zijn vrouw moedigt het aan. Zij legt hem vreselijk in de watten. Signora Lina schept elke dag een extra portie pasta voor hem op, in de hoop dat geen Alfa-motor die klankkast nog vooruit krijgt. Hier oversteken.’

Het is nog druk op straat. Prachtige oktoberkleuren. San Siro is de meest chique wijk van Milaan. Veel auto's. Zijn lange loopbaan is in elk geval financieel een groot succes geweest. Voor het geld hoeft hij het niet meer te doen.

‘Alle vrouwen leggen hun racers in de watten, Ferrari. Daar hebben ze ze toch voor?’

‘Ik vrees van wel ja. Daarom blijven het altijd gemankeerde kinderen.’

‘Nou, nou, je klinkt jaloers, Ferrari.’

‘Jaloers? Ik? Dan ken je me slecht, Jano. Ik ben nooit jaloers.’

Ik moet niet zoveel praten. Bij Jano gaat dat vanzelf. En hoe langer hij luistert, hoe scherper hij wordt. Dat is op het circuit ook zo. Daarom zal hij nooit een raceteam kunnen managen.

‘Ik maak me slechts zorgen om een van de beste coureurs van Italië.’

Ik meen het. Campari finisht bijna elke race waaraan hij begint, hij heeft gevoel voor de auto. Als Jano volgend jaar echt een auto met twee motoren op de baan wil brengen, is Campari de aangewezen persoon om dat monster te temmen. Wanneer zijn vrouw hem echter nog verder vetmest, is hij verloren. Ze zal het

nooit zeggen, maar uiteindelijk wil ze natuurlijk dat hij het circuit verruult voor de bühne. En geef haar eens ongelijk.

‘Ik heb nooit goed begrepen hoe racen en zingen samen kunnen gaan, Jano. Welke diva wil er nu in die klamme zweetarmen sterven? Een beetje sensitieve Violetta valt al flauw als hij opkomt. Hij wast zich te weinig.’

‘Je bedoelt te zeggen dat Campari niet genoeg van zichzelf houdt?’

Zo is het. Ingenieurs als Jano denken voortdurend in oorzaak en gevolg. Campari houdt niet van zichzelf. Juist dat maakt hem tot een groot coureur. Racers moeten niet van zichzelf houden, anders zijn ze nooit bereid om zoveel risico’s te nemen, zullen ze nooit verlangen naar meer snelheid.

‘Maar als hij al niet van zichzelf houdt, Ferrari, hoe kan hij dan van zijn Lina houden?’

‘Pfff, houden van... Je weet hoe ik daarover denk, Jano. Als een man zegt dat hij van een vrouw houdt, dan bedoelt hij dat hij naar haar verlangt. Campari zelf is het levende bewijs. Al die soubrettes, al die rijzende sterren die hij vroeger het hof maakte. Noem je dat liefde?’

‘Campari is een artiest, Ferrari. Mogelijk hield hij niet van deze vrouwen, zoals jij van jouw vrouw houdt. Misschien vertoefde hij graag in hun atmosfeer... Wat is een vrouw?’

‘God, Jano, doe niet zo moeilijk. Hij werkte ze af.’

‘Tot hij zijn Lina tegen het lijf liep, neem ik aan. Zij was toch een echte diva, een grote zangeres?’

‘En dat begrijp ik dus niet. Wat ziet een vrouw als zij nou in zo’n overmatig transpirerende homp... vergeef me, Jano.’

‘Haha, Ferrari, dan ben ik toch cynischer dan jij. Volgens mij houden vrouwen er vooral van om mannen van zichzelf te laten houden. Uit zelfbescherming. Geen wezen zo bang om bemind te worden als de vrouw. Wat me niet onlogisch lijkt, gezien het feit

dat de natuur enkel de man als kandidaat heeft voortgebracht.’

‘Mannen als Campari...’

‘Nou, ik dacht meer aan mannen als jij, Ferrari. Hier is het toch?’

‘Waar bleven jullie nou, Ferrari? Jullie zouden er allang zijn!’

Nuvolari hangt onderuit op de sofa. Zijn wantrouwige ogen volgen Jano. Hij is altijd boos wanneer iemand te laat komt.

‘We hadden een technische bespreking, Tazio. Dan vliegt de tijd.’

‘Ah, de *monoposto*! Jano, wanneer is-ie eindelijk klaar?’

‘Geduld, Nuvolari, geduld. Techniek kost tijd. Alle extra tijd die wij nu nemen, win jij straks op de baan.’

‘Dat wordt dan een onwaarschijnlijk ronderecord, volgend jaar op Monza. Voorlopig moeten we het dus met die antieke tweezitters blijven doen?’

Ze zitten elkaar meteen in de haren. Waarom moet Campari zo nodig iedereen uitnodigen voor een verbroederingsdiner? Jano en Nuvolari laten zich niet verbroederen. Ik zal de hele avond moeten opletten dat ze niet met slaande ruzie uit elkaar gaan. Het is allemaal oud zeer. Van Tazio's allereerste test voor Alfa, jaren geleden. Vlak na de dood van Ascari liet Jano een paar nieuwe coureurs de P2 testen op Monza. Nuvolari, toen nog een volslagen onbekende cowboy op twee wielen, blufte zich de auto in. Hij zou weleens even wat laten zien. Hij reed drie verbijsterend snelle ronden. Vervolgens reed hij de wagen in de prak. Jano was woedend. En hij vergeeft niets en niemand. Tazio is nog altijd verontwaardigd over het feit dat Jano alleen maar stond te jammeren over de auto, terwijl de soldaten hem nog uit het prikkeldraad aan het knippen waren. Tazio vernietigt nu eenmaal auto's. Hij beult ze af, hij schaaft ze bij, duwt en trekt alle versnelingen kapot. Maar hij wint. En om te winnen is alles geoorloofd.

Allemaal willen ze winnen. Daarom is het zo'n explosief gezelschap. Verbroedering is niet meer van deze tijd. Op het balkonnetje staat Borzacchini te roken. Hij houdt zich overal buiten. Hij is de protegé van Nuvolari. Zijn beste vriend, zijn opvolger. Ik weet het nog niet. Hij finisht mij te vaak als tweede. Daarom heb ik de grote belofte Arcangeli bij de Scuderia gehaald. Concurrentie houdt ze scherp. Arcangeli zit naast Nuvolari op de sofa, in de hoop dat iets van Nivola's magie op hem zal afstralen. Jano is tegenover hen neergeploft.

'De enige reden, Nuvolari, om haast te maken met een monopo is dat jij geen bijrijder meer in gevaar zult brengen.'

'Nou, een mecanicien kon ik altijd goed gebruiken!'

'Heren, heren! Stop nu eens met dat eeuwige gekibbel. Volgend seizoen zullen we het allemaal samen moeten opnemen tegen Mercedes en Bugatti.'

'Vergeet Maserati niet.'

'Precies, Arcangeli. Laten we daarom alle tegenslagen, alle verloren races en bijbehorende emoties vergeten en eendrachtig genieten van het ons aangeboden feestmaal. Waar is het corpus delicti?'

'Signora Lina?'

'Zoekt de heer Jano nu ook ruzie met mij?'

'Signora Lina is boven, Elsa in bed stoppen.' Borzacchini is de kamer weer binnengestapt. 'De kleine meid heeft hier net nog wat liedjes gezongen. Een droomkind, Ferrari, je hebt echt wat gemist.' Hoor de ontroering in zijn stem. Hij is een familieman, hij heeft zelf een hele rits kinderen. Dat is zijn achilleshiel.

'Ik geloof het graag, Borza. Maar ik bedoel eigenlijk die racer waar signora Lina het mee houdt.'

'Ferrari!' lacht Nuvolari. 'Hoelang ken jij Campari nu al? Bep-pon staat in de keuken, natuurlijk.'

Een smal gangetje door. Nog altijd die verschrikkelijke kitsch-

prentjes aan de muur. Van kwezels, zich vermeiend in marmeren operadecors, hun gewaden scheef van hun schouders glijdend, neergeveleid op trappen die leiden naar vijvers vol zilvervisjes. Allemaal nep. In het midden een piepkleine spiegel waaromheen prenten van zijn Lina zijn geprikt. Lina als non, als krijgsvrouw, als engel. Als Violetta, Elvira, Isolde. Overal zie je haar tieten net niet. Kijkt Campari ooit in die spiegel? Daar sta je, Ferrari, aanjager van mannen en machines. Maar van vrouwen? Je klinkt jaloers, Ferrari. Het wordt tijd dat ik vader word. Van een zoon.

‘Aha, Ferrari!’ Campari lacht boven zijn pannen. ‘Nu gaat het feest beginnen. Vanavond trek ik die partij flessen van graaf Florio open. We gaan het op een zuipen zetten.’

Kijk hem staan. De kampioen waar heel autosportminnend Italië dol op is. In zijn pyjama.

‘Sorry Ferrari, aan optutten ben ik, zoals je ziet, nog niet toegekomen. Man, ik ben net wakker. We hadden een geweldige première in La Scala, gisteravond.’ Hij kijkt me aan en begint te fluisteren. ‘En wat een nacht... Ik zal je niet vertellen wat Donna Elvira hier allemaal uitgespookt heeft. Na zo’n raceseizoen tuimel ik van feest naar feest, Ferrari. De hele nacht door als het moet. Heerlijk toch? Ik leef!’

Hij leeft, ja, nogal. Zweetplekken onder zijn oksels, op zijn rug. Die pyjama, grijs met blauwe strepen, lijkt wel een gevangenis-pak. En dan die smerige blote voeten. Vindt zijn Elvira hem zo in bed?

‘En zoals beloofd eten we riccioline al sugo. Specialiteit van het huis! Momentje...’

Hij tilt het deksel op en verdwijnt in een stoomwolk. Terwijl hij roert parelen de zweetdruppels over zijn voorhoofd.

‘Mmm!’ Zachtjes zingt hij voor zich uit: ‘Wees vrolijk, want wijn en gezang verdrijven de nacht!’ Hij proeft, luid smekkend. ‘Een beetje oregano nog.’

Vuile nagels, altijd. De druppels glijden inmiddels langs zijn gezicht, langs zijn neus omlaag en vallen in de pan. Getverderrie, in de pan!

‘Wat kijk je, Ferrari? Heb je een salarisverhoging op het hart?’

Er klinkt gegiebel in de gang. Daar is ze, signora Lina. Mijn god, ook zij wordt steeds dikker. Ze verspert de hele doorgang. Drie zoenen. Ik geef toe, zij ruikt altijd heerlijk.

‘Signora, leert u hem eens af altijd om meer geld te vragen. Hij is al onze duurste coureur.’

‘Maar meneer Ferrari, hij moet mij onderhouden, dat begrijpt u toch wel?’ Weer die giebel.

‘Een gekkigheidje, hoor. We zijn blij dat u er bent. Als u nu even die flessen van de plank meeneemt, dan trekken we in de kamer alvast een lekker wijntje open...’

‘Aan tafel!’

Daar komt hij aangestapt met zijn sauspan. Gelukkig niet meer in pyjama.

‘Mijn dierbare vrienden, zet u zich. We gaan onze duistere zorgen verdrijven, want aan tafel weet het hart zich het vrolijkst!’

‘Het hart? Jouw organen zitten wel heel vreemd door elkaar, Campari.’

‘Misschien kan signora Lina ons uitsluitel geven.’

‘Jano!’

‘Hahaha, stelletje zeurpieten. Ik zal jullie opscheppen.’

Vrolijk fletst hij de pasta op de borden. Alsof we op het land zijn. Borzacchini en Arcangeli krijgen een extra schep, de talenten moeten er immers nog van groeien. Hij is vast een heel lieve vader. Zijn Elsa is dol op hem. Hij nadert mijn bord. Dat kolosale lijf van hem, vol aderen, pezen, gewrichten, klieren, botten, zwetend en stinkend vlees, dat scheefgroeit, vol wondjes en eelt, rimpels, puistjes, wratten, haren...

‘Nee, Beppon, dank je, ik hoef even niet.’

‘Wat zullen we nou beleven?’

‘Het spijt me. Ik ben allergisch voor pasta. Ik heb het niet willen zeggen, om het plezier niet te bederven. Maar als ik ervan eet krijg ik maagkramp en soms zelfs erger.’

Even blijft zijn donkere blik op mij rusten. Dan schept hij onverdroten voort. Hij accepteert altijd alles.

‘Terwijl jullie eten zal ik vertellen hoe vreemd dat lijf van Beppon in elkaar steekt. Ik heb van nabij mogen zien hoe zijn lichaamssappen de meest verrassende routes nemen.’

Borza en Jano schieten in de lach. ‘Vertel, Ferrari!’

‘Niet weer dat verhaal over de Raticosa.’

‘Jawel. Ik vind dat je echtgenote het recht heeft te weten wat haar racer allemaal uitvreut. Ik ben bang dat jij een heleboel verborgen houdt.’ Als hij zijn sauzen op smaak brengt met zweetdruppels, dan zal ik het afmaken ook.

‘Voor de Mille Miglia van twee jaar geleden, mevrouw Lina, mocht ik het genoegen smaken om met uw man een oefenrit te maken over de Raticosa-pas. Een prachtige rit. Alsof je de maan beklimt. Gevaarlijk ook. En u kent hem: ongetwijfeld legt hij bij zijn zangoefeningen dezelfde gedrevenheid aan de dag als in de racerij.’

‘Begin, jongens. Liefje, begin, voordat hij echt onsmakelijk wordt.’

‘En hij eet niet eens!’

‘Nou ja, mevrouw, wat een rit! Nog nooit ben ik zo snel naar boven gereden. De ene haarspeld naar de andere, alsof hij een glijbaan óp gleed! Geweldig. Genieten, echt waar. Ik weet zeker dat ik daar het geheim van zijn geweldige zeges heb mogen aanschouwen.’

Instemmend gemompel uit volle monden. Campari glundert. Hij is het vervolg alweer vergeten.

‘U weet, ik zit in zo’n auto pal naast hem. Dus ik voel zijn lijf werken, zwoegen, ik voel de opwinding door de auto denderen. Wat een geweld! We waren bijna boven toen ik ineens een paar spetjes voelde. Regen, dacht ik aanvankelijk, maar het was een zonovergoten middag. Lauwarme spetjes voelde ik, in mijn gezicht.’

Een huivering gaat over de tafel. Campari grijnst. Hij weet het weer en is er verdorie nog trots op ook.

‘Ik merk al snel dat de spetters niet van boven komen, maar vanaf de bodem van de wagen. Dus ik vermoed dat er een leiding bij de radiator is losgeschoten. We scheren over de top en tuimelen weer omlaag, sneller nog, met nog meer spetters, dus ik schreeuw naar uw echtgenoot dat ik vrees dat er een slang gescheurd is en dat we moeten stoppen om de boel na te kijken. Hij kijkt alleen voor zich. Geen antwoord.’

Gegrinnik. Ze is nieuwsgierig, ze vergeet helemaal verder te eten.

‘Dus kijk ik nog eens en dan zie ik waar het vocht vandaan komt. Uit de veel te korte pijpen van zijn raceoverall, waar ook nog een stukje lange onderbroek onderuit steekt. Het is helemaal geen water, het is onverdunde racersurine!’

Luid gelach nu, rode sausmonden. Alleen zij trekt een vies gezicht en kijkt naar Campari die met zijn mouw zijn mond schoonveegt.

‘Ik heb het je toen meteen al gezegd, Ferrari: een echte coureur gaat een oefenrit niet onderbreken voor een plaspauze! Dan maar even in de broek, simpel.’

‘U hoort het, signora Lina, met welk een smerig tijdverdrijf uw man zich onledig houdt.’

Haar ogen staan verbaasd, een beetje schaapachtig. Ze roert even door de riccioline, zou ze het ook wat aan de zoute kant vinden? Dikke vingers met grote ringen.

‘Meneer Ferrari, Giuseppe heeft die race toch gewonnen?’

De sausklodders vliegen over tafel. Borzacchini rolt van zijn stoel, Tazio's tanden, Jano die haar geamuseerd aanstaart en daarna mij: ‘Ja, Ferrari, wie zegt er elke keer weer dat om te winnen alles geoorloofd is?’

Campari staat op. ‘Kom vrienden, genoeg gelachen. Laten we een toast uitbrengen. Wie? Ik niet. Ik ben slechts Hebe, de draagster der glazen.’

‘Moge je dan onsterfelijk zijn als zij...’

Hoor, ze praten zelfs in operateksten! Ken uw klassieken. Hoe krijg ik ze in godsnaam terug op aarde, met beide benen op de grond, zij in zijn bed, hij in mijn auto.

‘Ferrari, jij als leider van de Scuderia, breng jij een passende heildronk uit.’

‘Nou ja, vooruit dan maar. Mijne vrienden, azen van het stuur, laten we drinken op de overwinning!’

‘Ja, op onze mooiste zeges.’

Goed zo, de glazen klinken tevreden en broederlijk tegen elkaar.

‘De mooiste zege, meneer Nuvolari, welke is dat voor u?’

‘Zegt u toch Tazio, madame. De mooiste?’ Er komt een grijns op zijn gezicht. Iedereen weet waar hij aan denkt. Aan Varzi.

‘Mijn mooiste overwinning, madame, was denk ik die in de Mille Miglia van dit jaar. Wij Alfisti moesten het opnemen tegen Caracciola. Met zijn enorme Mercedes ssk dreigde hij op de rechte wegen gehakt van ons te maken, dus wij moesten toeslaan in de bergen. Toch vreesde ik uiteindelijk slechts twee tegenstanders. Uw geliefde, Campari, winnaar van de twee voorgaande edities. Waarmee hij immens populair geworden is, en terecht. Een speciale delegatie van het Italiaanse parlement kwam hem uitzwaaien bij de start! Helaas, zodra de politiek zich met het racen gaat bemoeien, gaat het mis. Nog voor Florence lag uw man uit de wedstrijd, madame.’

‘Er stond een auto geparkeerd op het parcours, vlak om een bocht. Ik week uit en botste tegen een muur. Vooras naar de maan. Anders had ik je gepakt!’

‘Wie was die andere tegenstander, Tazio?’

‘Varzi.’

Hoor hoe hij die naam uitspreekt, met die mengeling van eerbied en haat. Dat, dát precies, maakt hem tot de allergrootste.

‘De heer Jano, tegenover u, had destijds een strategische misrekening gemaakt, door deze – ik geef toe: uiterst begenadigde – coureur op te nemen in ons Alfa-team. Op die manier ontstond er binnen het team een tweestrijd waar zijn wagens nauwelijks tegen opgewassen waren.’

‘Mijn wagens? De jouwe, Nuvolari. Varzi is een stylist, die kan hard rijden zonder de boel meteen kapot te maken.’

Een gevaarlijke flikkering in Tazio’s ogen. Iedereen is doodstil. Laat die Jano zijn mond ook houden, straks hebben ze ruzie. Waar is al die scherpstijperij voor nodig? Zie je, vrouwen zorgen alleen maar voor ellende in de racerij. Vrouwen en journalisten.

‘Hij reed echter niet hard genoeg... Al moest ik, madame, 1600 kilometer voluit achter hem aan. In het begin deed iedereen nog mee. Onze nieuwe ster, Arcangeli, hier naast mij, evenaarde het record van onze vriend Borzacchini. Brescia-Bologna in negentig minuten! Een snelle start is echter niet genoeg, dat moeten de jongelui nog leren. In Florence lag ik voor. In Rome Varzi. Ik was tien minuten na hem gestart. Bij elke controlepost kreeg ik de tussenstand door. Al was er onderweg geen peil op te trekken, je moest gewoon voluit. Stelt u zich voor, tussen Rome en Rimini, in de schemer, omhoog, omlaag, slingers, dorpen, op het laatst wegduikende idioten, langzamere deelnemers die je voorbij moet, of ineens een ossenkar vol hout voor je wielen... Toch, het ergste moest nog komen. Terug in Bologna hadden we een pitstop voorzien. Service van Alfa Romeo. Nieuwe banden erop

en de hele boel snel nakijken voor het laatste stuk. En daar, madame, daar haalde deze meneer Jano het in zijn hoofd om mij vijf minuten te laten wachten. Vijf minuten! Om af te koelen.'

'Je was door het dolle heen, Nuvolari. De waanzin pulde uit je ogen. Ik waakte als teamchef over je gezondheid, over je leven.'

'Vijf minuten lang sloot hij me op in een garage toen ik daar even gehoor moest geven aan de natuur. Ik doe dat nu eenmaal liever in de daarvoor bestemde gelegenheden...'

Gegrinnik onder het publiek dat aan zijn lippen hangt. Nuvolari weet het ook nog eens te brengen. Zijn verhalen worden elke keer mooier.

'De deur van die garage ging gewoon op slot! Bij Varzi deed hij zoiets niet. Nee, de stylist mocht meteen doorrijden.'

'Je lag voor! Je was sneller. Ik heb zelfs tegen Varzi gezegd dat hij rustig aan moest doen. Tegen jou was die dag geen kruid gewassen.'

'Vijf minuten! Om af te koelen! Na meer dan duizend kilometer vechten om iedere seconde. U begrijpt hoe afgekoeld ik uit die garage tevoorschijn kwam. Ze deden open omdat ik een monteur te lijf wilde gaan die volgens mij wist waar ik een sleutel kon vinden. Hoelang had ik er anders misschien gezeten? Hij wilde Varzi laten winnen.'

'Niet waar! Ik heb Varzi bevolen langzamer aan te doen.'

'Omdat je ervan uitging dat ik de auto toch wel kapot zou maken!'

'Heren, heren! Tazio, vertel verder over de race, vertel signora Lina over je zege. Het mooiste moet nog komen, het ochtendgloren!'

'Je hebt gelijk, Ferrari. Na deze uit de hand gelopen pitstop, stond mij nog slechts één ding voor ogen: Varzi verpletteren...'

Ik was erbij. Je werd er bang van. Je voelde de furie. Een duivelse aanwezigheid was er in hem gevaren, waanzin. Stom ook